

Lepoglavska čipka kao izvor inspiracije za kreiranje uzoraka za tekstilne torbe

Bracanović, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:630163>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**LEPOGLAVSKA ČIPKA KAO IZVOR INSPIRACIJE
ZA KREIRANJE UZORAKA ZA TEKSTILNE TORBE**

Antonija Bračanović

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

**LEPOGLAVSKA ČIPKA KAO IZVOR INSPIRACIJE
ZA KREIRANJE UZORAKA ZA TEKSTILNE TORBE**

Mentorica: red. prof. art. Andrea Pavetić

Studentica: Antonija Bracanović

Zagreb, rujan 2020.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Zavod u kojem je izrađen rad: Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica pismenog dijela završnog rada: 32

Broj slika: 34

Broj literaturnih izvora: 9

Broj stranica likovne mape / broj likovnih ostvarenja: 15

Članovi Povjerenstva:

1. izv. prof. dr. sc. Martina Ira Glogar, predsjednica
2. red. prof. art. Andrea Pavetić, članica
3. izv. prof. art. Koraljka Kovač Dugandžić, članica
4. doc. art. Marin Sovar, zamjenik članice

SAŽETAK

Završni rad pod nazivom „Lepoglavska čipka kao izvor inspiracije za kreiranje uzoraka za tekstilne torbe“ sastoji se od likovnog dijela koji sadrži 15 uzoraka inspiriranih lepoglavskom čipkom namijenjenih tisku za tekstilne torbe. U teoretskom dijelu rada obrađen je izvor inspiracije – lepoglavska čipka, njena povijest, način izrade čipke, te korišteni ornament i motivi, napravljena je likovna analiza kreiranih uzoraka i vizualizacija njihove primjene na tekstilnim torbama i opisana je tehnika digitalnog tiska uz priloženu vizualnu dokumentaciju procesa tiska odabranih uzoraka na tekstilne torbe.

Ključne riječi: lepoglavska čipka, tekstilni uzorak, tekstilna torba, digitalni tisak

ABSTRACT

The final paper entitled “Lepoglava lace as a source of inspiration for creating patterns for textile bags” will consist of 15 created patterns inspired by Lepoglava lace intended for printing on textile bags. Source of inspiration - Lepoglava lace, will be discussed in the theoretical part of the work - its history, method of production, ornaments and motifs. The created patterns will be visually analyzed, and their application visualized on textile bags. The technique of digital printing will be described, along with the present visual documentation and the process of printing selected samples on textile bags.

Keywords: Lepoglava lace, textile pattern, textile bag, digital printing

SADRŽAJ

1. Uvod.....	5
2. Povijest Lepoglavske čipke.....	6
3. Tehnika izrade Lepoglavske čipke , korišteni motivi i namjena čipke.....	9
4. Lepoglavska čipka- izvor inspiracije za kreiranje uzoraka za tekstilne torbe.....	14
5. Likovna analiza kreiranih uzoraka.....	15
6. Primjena kreiranih uzoraka na tekstilnim torbama.....	25
7. Vizualizacija primjene kreiranih uzoraka na tekstilnim torbama.....	26
7.1. Vizualizacija primjene na ostalim predmetima	29
8. Tehnika digitalnog tiska kao odabrana tehnika apliciranja kreiranih uzoraka na tekstilne torbe.....	32
8.1. Opis i vizualna dokumentacija procesa tiska.....	33
9. Zaključak.....	36
10. Popis literature.....	37

1. UVOD

Istraživanje lepoglavske čipke kao polazne točke i izvora inspiracije za likovni dio završnog rada obuhvatit će proučavanje njezine povijesti, načina izrade, korištenih motiva i ornamentike. Ova čipka, prepoznatljiva po baroknim geometrijskim motivima i stiliziranim oblicima flore i faune, za čiju izradu se koriste batići i vrlo tanak pamučni ili laneni konac bijele ili bež boje, koju su u Lepoglavu donijeli Pavlini i koja krajem 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća doživljava svoj pravi procvat, uvrštena je na prestižnu UNESCO-vu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Umijeće stvaranja lepoglavske čipke održalo se do današnjih dana, a čarolija koja je rezultat tog umijeća postala je i nadahnuće za stvaranje 15 autorskih uzoraka koji će se primijeniti kao uzorci na tekstilnim torbama. Završni rad će osim spomenutog likovnog dijela sadržavati i teoretski dio u kojem će osim dijela o povijesti lepoglavske čipke i lepoglavskoj čipki kao izvoru inspiracije biti provedena analiza likovnih radova, biti će opisana tehnika digitalnog tiska i njegova primjena u procesu otiskivanja kreiranih uzoraka na tekstilne torbe popraćena vizualnom dokumentacijom provedenog postupka tiska.

2. POVIJEST LEPOGLAVSKE ČIPKE

Vjeruje se da su još davne 1400. godine pavlinski svećenici dolaskom u Lepoglavu donijeli tehniku izrade čipke na batiće. Tehnika se postepeno širila među lokalnim stanovništvom i ostala je prihvaćena do danas. Smatra se da je vještina izrade čipke usvojena paralelno s oblikovanjem bijele platnene nošnje lepoglavskog kraja koja posjeduje renesansne oznake u krojevima ovratnika i rukava.

Prateći rad lepoglavskih čipkarica dvadesetih godina prošlog stoljeća zapaža se nazadovanje u izboru ornamenata i motiva. Smatra da se „lepoglavske čipkarice odalečuju od lijepih uzora ornamenata i tehnike”, te da se izrada čipke pojednostavljuje zbog brže izvedivosti, a što se nametnulo kao potreba iz ekonomskih razloga, tj. prodaje čipke, što je bilo jedan od izvora prihoda u tom kraju.

Iako je vrlo malo podataka o lepoglavskoj čipki nakon Prvog svjetskog rata kao i općenito o čipkarstvu u sjevernoj Hrvatskoj, najznačajnije razdoblje čipkarstva obilježeno je djelovanjem Zlate Šufflay, učiteljice i stručnjakinje za narodni tekstil, jedne od najznačajnijih promicateljica lepoglavskoga i nacionalno-sakralnog čipkarstva. Zlata Šufflay isticala se aktivnostima koje promiču čipku: organizira tečajeve čipkarstva u Lepoglavi i Zagrebu (sl. 1), a 1920. godine predlaže kustosu Etnografskog muzeja u Zagrebu, Vladimiru Tkalčiću, da u muzeju prezentira Lepoglavu „kao živi centar” izrade čipke.

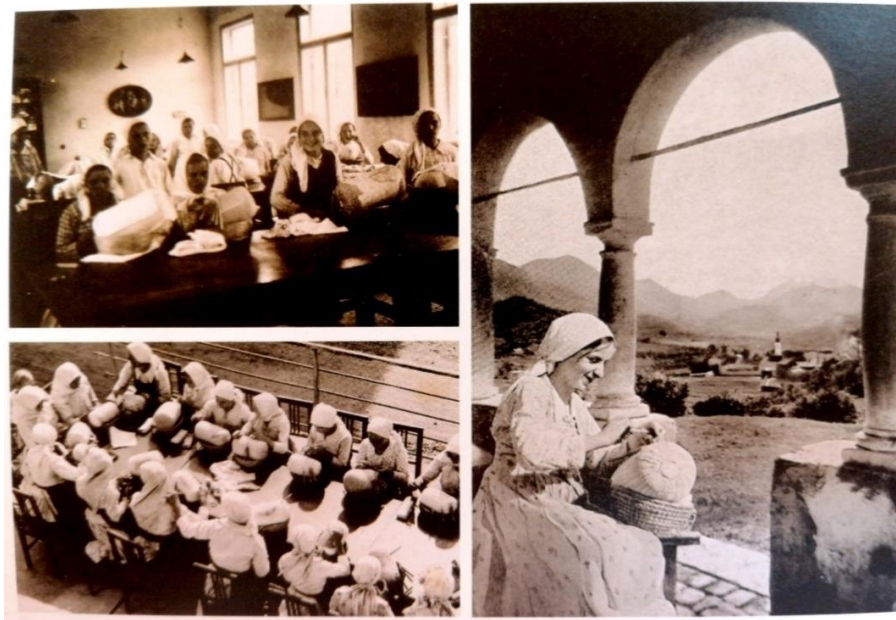
Slika 1: Djevojčice, polaznice škole čipkarstva u Lepoglavi

Uz Zlatu Šufflay u razdoblju od 1918. do 1930. godine u promoviranju čipkarstva iznimno se isticala „Ženska udruga za očuvanje i promicanje hrvatske pučke umjetnosti i obrta”. Ova udruga osnovana je neposredno prije početka Prvog svjetskog rata, početkom veljače 1913. godine. Utemeljiteljica udruge bila je poznata kulturna djelatnica Ženka Frangeš koja se predano posvetila promicanju kućnog obrta i narodne umjetnosti. Udruga je organizirala radnice, nabavljala je radnicama sirovine i osiguravala je redovite novčane naknade za njihov rad. Osim toga zalagala se i za obrazovanje radnica, pa je organizirala poduku u čitanju i pisanju. Udruga se zalagala protiv iskorištavanja rada seljaka od strane kapitalista. Svoj rad udruga je predstavljala kroz izložbe. Tako je već na samom početku svog djelovanja ova udruga sudjelovala na međunarodnoj izložbi u Parizu u travnju 1913. godine. Osim sudjelovanja na izložbama udruga je planirala izradu različitih izdanja poput albuma jugoslavenske narodne umjetnosti, u čijoj izradi su trebali sudjelovati umjetnici i priznati istraživači narodne umjetnosti.

Zlata Šufflay 1925. godine započinje suradnju sa Zavodom za ženski obrt u Ljubljani, nakon što su po njenim nacrtima uspješno izvedene čipke. Izradila je je 27 čipkarskih nacrtu napravljenih po motivima starohrvatskih posavačkih vezova, po starosrpskim vezovima i po sakralnim i slavenskim motivima iz 18. stoljeća. Ova suradnja Zlate Šufflay, nakon dva desetljeća „osamljenog rada“ u narodnom čipkarstvu, označava početak nove ere u razvoju narodnog čipkarstva. Ove radove Zlata Šufflay prikazala je na izložbi udruženja „Djelo“ koje je osnovao slikar i grafičar Tomislav Krizman 1926. godine u Zagrebu sa svojim suradnicima.

U vremenu između dva rata situacija je u Hrvatskom Zagorju bila teška, u lepoglavskom kraju gospodarstvo je stagniralo. Ženka Frangeš, predsjednica Ženske udruge, utvrdila je da je „kleplana čipka“ (tj. čipka na batiće), mnogo brža za izradu i zato i jeftinija, i da bi zbog toga trebala biti dostupnija na tržištu i da može postati „masovni artikl“. Kao najveću prednost ističe njezinu izdržljivosti i lako održavanje. Utvrđuje i postojanje dviju vrsta čipke: „Massenartikel“ - jeftinija čipka namijenjena seljačkom staležu, i „Qualitaware“ - skuplja, ručno rađena čipka. Daljnji smjer u razvijanju čipkarskog obrta odredilo je osnivanje čipkarskog tečaja prema inicijativi i stalnom nastojanju Zlate Šufflay. Komora je inzistirala na domaćoj nastavnici čipkarstva,

pa se kao pomoćna nastavnica upošljava Danica Brosler. Ona je, uz pomoć upravnika Muzeja za umjetnost i obrt Vladimira Tkalčića, uspjela osigurati sredstva za isplatu čipkarica. Najveći procvat lepoglavska čipka doživljava od 1936. godine kada počinje djelovati Banovska čipkarska škola. Unatoč teškoj situaciji uoči početka Drugog svjetskog rata, 1938. godine čipkarska škola je ostvarivala zaradu od 150 000 dinara, 1939. godine 200 000, a sljedeće, ratne godine 175 000 dinara (sl. 2). Među najistaknutijim nastavnicama ističe se upravo Danica Brosler. Ona u školu uvodi program koji sadrži sve najbolje karakteristike europskih čipki; u nacрте za čipku unosila je elemente drvorezbarstva i ukrasa s tradicijskog tekstila među kojima prevladavaju cvjetni, barokni motivi. Prepoznatljiv je i specifičan način „sjenčanja“ motiva gušćim i rjeđim isprepletanjem niti. Ove karakteristike ostati će prepoznatljive za lepoglavsko čipkarstvo izdvajajući ih iz konteksta europskog čipkarstva. Škola prestaje s radom tijekom Drugog svjetskog rata, nakon čega se za čipku brinu trgovačka poduzeća, a kao posljednje Zagorjeplet sve do 1992. godine.

Slika 2: Izrada čipke u Lepoglavi

Od 1997. godine jednom godišnje održava se Festival čipke u Lepoglavi. Čipkarstvo se nastoji gospodarski iskoristiti, pa se čipka nudi kao izvorni i jedinstven hrvatski proizvod na domaćem i stranom tržištu.

3. TEHNIKA IZRADE LEPOGLAVSKE ČIPKE, KORIŠTENI MOTIVI I NAMIJENA ČIPKE

Materijal za izradu lepoglavске čipke je gruba lanena pređa. Osim lanenog, koristio se i pamučni konac u bijeloj ili bež boji. Neovisno o sastavu, za izradu čipke koristi se samo najtanji i najfiniji konac.

Za izradu čipke, osim konca potrebno je imati (sl. 3 i 4):

- 1) *dedek* - tvrdi jastuk valjkastog oblika. Dedek je čvrsto napunjen piljevinom kako bi se u njega mogle jednostavno zabosti pribadače. Piljevina ujedno osigurava stabilnu poziciju pribadača.
- 2) predložak s precizno nacrtanom čipkom po kojem se čipka izrađuje. Predložak se za dedeka pričvršćuje pribadačama.
- 3) *batići* – štapićasti drveni pribor manjih dimenzija, koji je profiliran na način da na vrhu ima glavicu, ispod nje uži dio oko kojeg se namotava konac, a završava proširenim, dužim dijelom koji se drži u ruci. Za izradu lepoglavске čipke uvijek je potreban paran broj batića i to najviše njih 64. Konac se namotava oko užeg dijela batića, pri vrhu batića, kako bi se izbjeglo dodirivanje konca rukama da se konac ne bi zamazao.
- 4) pribadače služe za pričvršćivanje predloška za dedeka i za učvršćivanje, fiksiranje, izrađenih djelića čipke za predložak što omogućava najpreciznije praćenje uzorka nacrtanog na predlošku.

Slika 3: Dedek, predložak i batići u procesu izrade čipke

Sam postupak izrade čipke je vrlo jednostavan - preko i prema nacrtanom podlošku, batići na koje je namotana pređa, međusobno se isprepliću, prebacuju jedni preko drugih, slično kao i kod tkanja, samo što je za izradu čipke potrebno neusporedivo više znanja, vještine i vremena. Rezultat je prekrasna čipka koja reljefnošću svoje površine ističe konture pojedinog motiva. Površina čipke radi se kombinacijom gustog i rijetkog prepleta, a što se dobiva jačim ili slabijim stezanjem niti tijekom preplitanja. Na taj način dobiva se karakterističan izgled čipke. Motive izrađene u gustom prepletu okružuju mrežaste, manje ili veće plohe napravljene kao okanca u obliku pčelinjeg saća, kružnih ili duguljasta okanaca.

Slika 4: Korištenje pribadača za praćenje konture motiva

Od uzoraka koje nalazimo na lepoglavskoj čipki prevladavaju geometrijski i stilizirani biljni i životinjski i motivi. Prepoznatljivi floralni motivi su: mak, ruža, tulipan, cvijet s lišćem, cvijet s peteljkom, djetelina, loza, jaglac, bršljan, ružin ili hrastov list, grozd i žir (sl. 5).

Slika 5: Floralni motivi na lepoglavskoj čipki

Od životinjskih motiva prevladavaju: leptir, ptica, puž, pura, lav i orao.

Od ispuna prepoznatljivi su oblici: sače, sače s listićima, šahovnica, paučina, slovo k, mrežica-dretvica, nameknjena dretvica, mrežica s petlicom i kosa mrežica (sl. 6).

Slika 6: Ispuna prostora između motiva

Ovom tehnikom najviše se izrađuju podlošci raznih veličina, okruglog, pravokutnog i ovalnog oblika, tzv. *tabletići* (sl. 7, sl. 8).

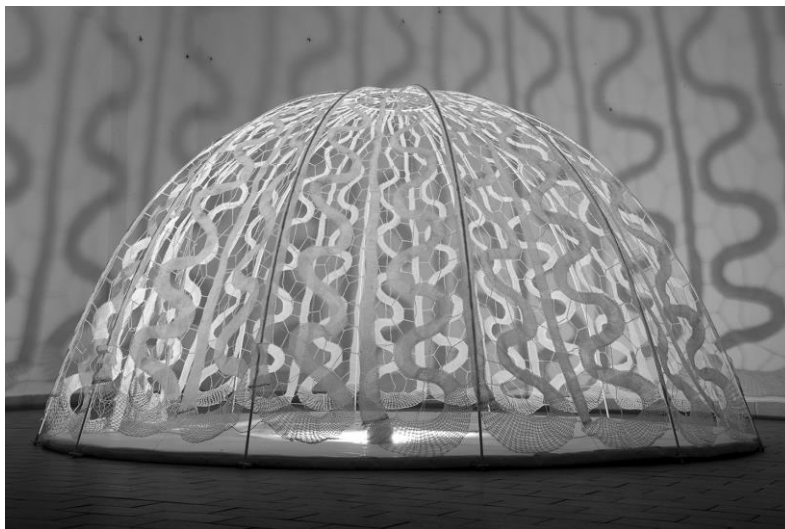

Slika 7: Ovalni podložak.

Slika 8: Okrugli podložak

Osim za ove dvije namijene lepoglavska čipka koristi se i za razne druge namijene kao što su modna odjeća, nakit, umjetnost (sl. 9)...

Slika 9: „Šator od čipke“, rad japanske umjetnice Akiko Sato

4. LEPOGLAVSKA ČIPKA - IZVOR INSPIRACIJE ZA KREIRANJE UZORAKA ZA TEKSTILNE TORBE

Hrvatska kulturna baština izuzetno je bogata. Vezano uz tekstilnu materiju tu se prvenstveno ističe čipka. Bogatstvo koje imamo potvrđeno je uvrštavanjem čak tri naše čipke: hvarske, paške i lepoglavske među svjetska kulturna nematerijalne dobra – sve tri nalaze se na UNESCO-ovoj Reprezentativnoj listi nematerijalne baštine čovječanstva. Iako su sve tri čipke fascinantne u svakom smislu, svaka na svoj način, u ovom slučaju prednost pred hvarskom i paškom čipkom dobila je lepoglavska jer je u danom trenutku bila inspirativnija i potaknula je više ideja za razrađivanje njenih motiva i načina njihovog komponiranja u stvaranju tekstilnih uzoraka namijenjenih tisku na tekstilne torbe. Razigranost, ljepota i životnost motiva Lepoglavske čipke potaknuli su izradu autorske kolekcije uzoraka za tekstil i izradu završnog rada upravo na tu temu.

Lepoglavska čipka ima svoju životnost koja proizlazi iz motiva koje koriste čipkarice: motiv ruže, maka, jaglaca, žira, te listova hrasta i ruže, u svom pojednostavljenom prikazu, bili su dovoljno inspirativni i omogućili su, kroz proces njihove razrade i kombiniranja s apstraktnim linijskim i točkastim elementima, stvaranje brojnih varijacija i kompozicijskih cjelina kao uzoraka namijenjenih tisku na tekstilne torbe.

Iako lepoglavska čipka u svojoj raskoši, osim vegetabilnih ima i prepoznatljive zoomorfne motive kao što su leptiri, ptice... , te vitičaste elemente, oni nisu korišteni u kreiranju uzoraka unutar ovog završnog rada, no sigurno predstavljaju veliko vrelo inspiracije za daljnji kreativni rad.

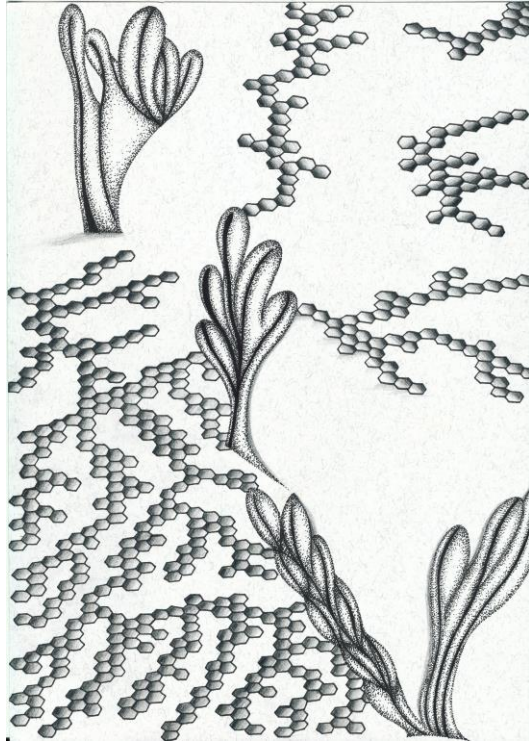
5. LIKOVNA ANALIZA KREIRANIH UZORAKA

Riječ analiza dolazi od grčke riječi *analyo* čije je značenje param, razrješujem, razmišljam. Suprotno od sinteze, analizom raščlanjujemo elemente likovnog djela na njegove sastavne dijelove: sliku na plohu, boju i ton, crtež na crte i točke, skulpturu na volumen, površinu, prostor i na njihove međuodnose. Analiziramo i kompozicijske elemente: kontrast, ravnotežu, ritam, proporciju... Tražimo „riječi” koje čine likovni jezik i zatim ih pokušavamo „pročitati” tražeći unutarnji red, sintaksu.

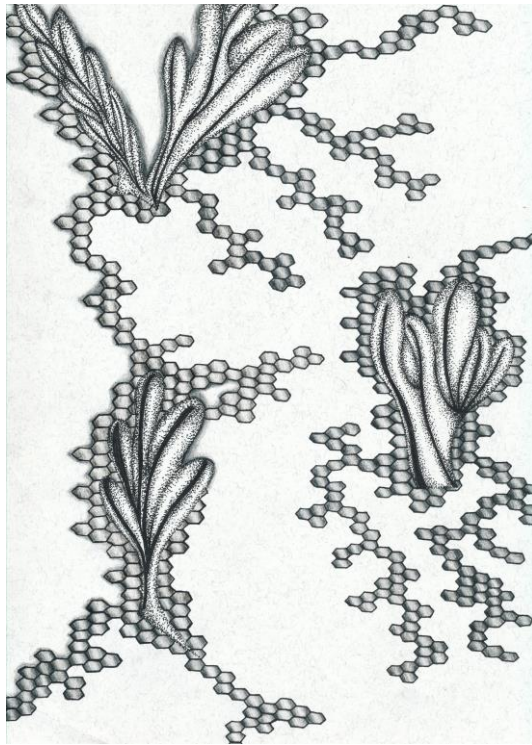
Likovni dio završnog rada čini 15 radova - uzoraka za tekstilne torbe inspiriranih lepoglavskom čipkom. Na temelju vizualnih karakteristika radovi su podijeljeni u tri skupine. Obzirom da se originalni likovni radovi nalaze u likovnoj mapi kao sastavnom i temeljnom dijelu završnog rada, za potrebe likovne analize u teoretskom dijelu rada nalaze se njihove reprodukcije smanjenih dimenzija, ali zadovoljavajućih da prezentiraju osnovne vizualne karakteristike svake od skupina. U svim radovima za gradnju kompozicija koriste se elementi koje nalazimo na lepoglavskoj čipki: stilizirani floralni motivi koji se nalaze na nepravilnim mrežastim strukturama u obliku linija ili ploha.

Prva skupina radova (sl. 10, 11, 12, 13 i 14) rađena je kombinacijom dvaju crtaćih tehnika. To su tanki crni flomaster i crna drvena bojica. Od likovnih elemenata korištene su linije, točke i u minimalnoj količini plohe. Kompozicija je nepravilna, slobodna.

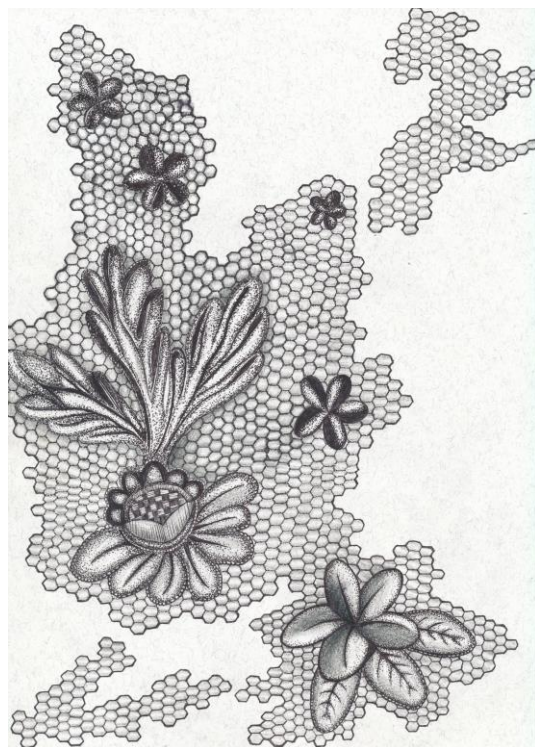
Kompozicije ovih pet radova grade međuodnosi dvaju osnovnih elemenata. U donjem sloju to je mrežasta struktura nacrtana crnim tankim flomasterom koja je načinjena od okanaca u obliku pčelinjeg saća, čije su površine blago osjenčane crnom drvenom bojicom. One se na radovima pojavljuju u nizovima tvoreći nepravilne linije ili se pojavljuju u nakupinama tvoreći nepravilne plohe. Mrežaste strukture ispunjavaju samo dio plohe rada. U gornjem sloju, na mrežastim strukturama, nalaze se floralni motivi listova i/cvjetova koji nastaju kombinacijom linija koje su obrisne ili strukturne i točaka koje se na mjestima postepeno zgušnjavaju čime se postiže dojam sjenčanja ploha listova i cvjetova. Na radovima se pojavljuje i barokni ornament sa šahovnicom napravljen prema nacrtu gospođe Danice Brossler.

Slika 10: Prvi rad iz prve skupine

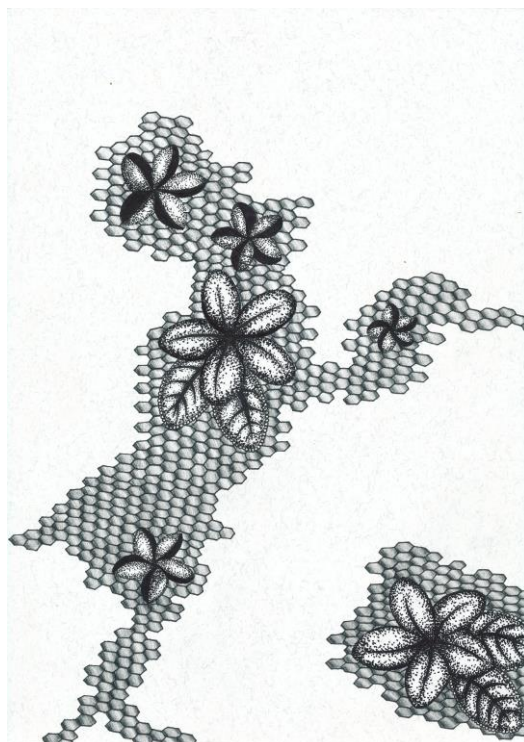
Slika 11: Drugi rad iz prve skupine

Slika 12: Treći rad iz prve skupine

Slika 13: Četvrti rad iz prve skupine

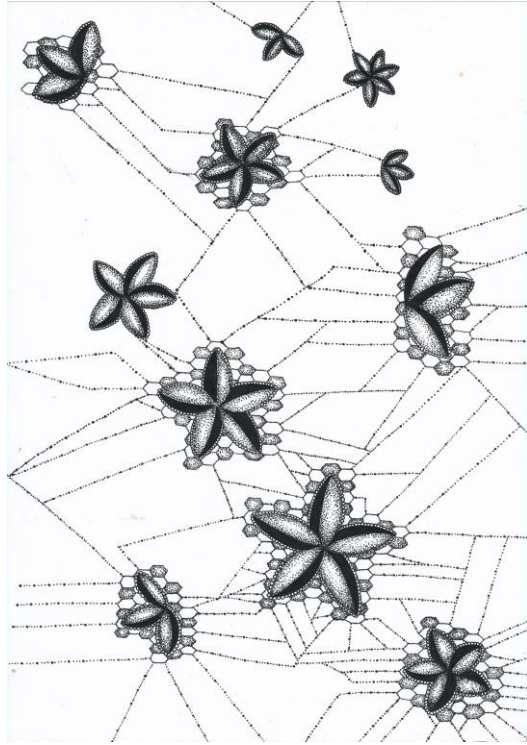

Slika 14: Peti rad iz prve skupine

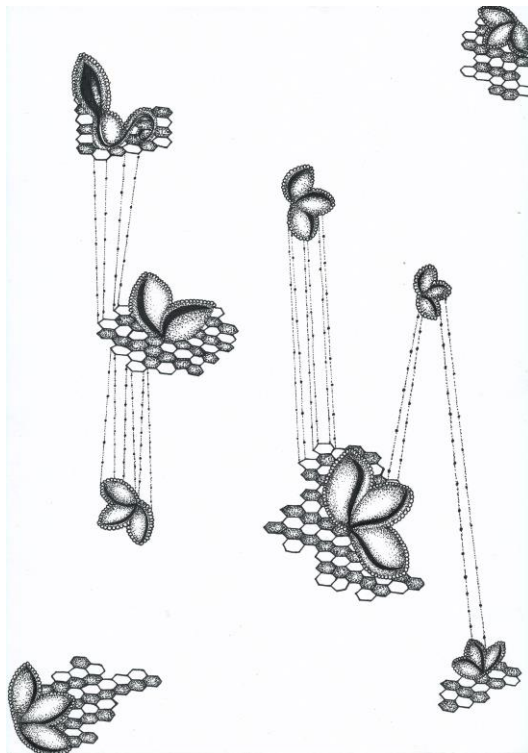
Druga skupina radova (sl. 15, 16, 17, 18 i 19) rađena je jednom crtačom tehnikom - tankim crnim flomasterom. Od likovnih elemenata korištene su prvenstveno točke, zatim linije i u minimalnoj količini plohe koje bi mogli nazvati i naglašeno debelim linijama. I ovu skupinu radova karakterizira nepravilna, slobodna kompozicija.

Kompozicije ovih pet radova druge skupine grade međudnosi dvaju osnovnih elemenata. Dominantan element nalazi se u gornjem sloju, a to je motiv cvijeta. Latice su uvijek sličnog oblika, a broj im varira od dvije do pet. Motiv cvijeta gradi se kombinacijom točkica i ploha/naglašeno debelih, kratkih zakrivljenih linija kojima se vizualno naglašava jedna strana latice, dok se veći dio plohe svake latice artikulira točkicama koje se uz rubove zgušnjavaju. Veći cvjetovi imaju naglašenu obrisnu liniju načinjenu od sitnih kružića. U donjem sloju, neposredno oko cvjetova je mrežasta struktura nacrtana crnim tankim flomasterom, načinjena od okanaca u obliku pčelinjeg saća, od kojih je svako drugo saće ispunjeno točkicama. Nepravilno raspoređeni veći i manji cvjetovi, okruženi strukturama u obliku pčelinjeg saća, međusobno su povezani tankim točkastim linijama koje nastaju kao ravni pravilni nizovi vrlo sitnih i nešto većih

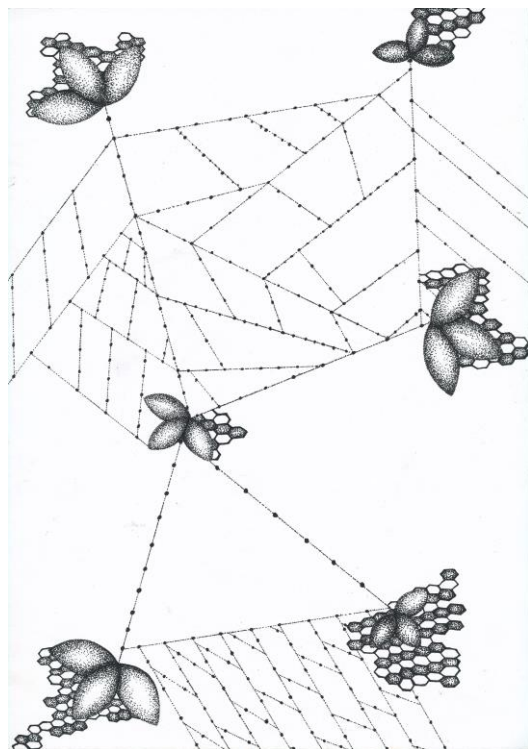
točkica koje se pojavljuju u pravilnom ritmu. Ovi točkasti linijski elementi su vrlo rijetki i nježni i pomalo nalikuju na nepravilnu paukovu mrežu.

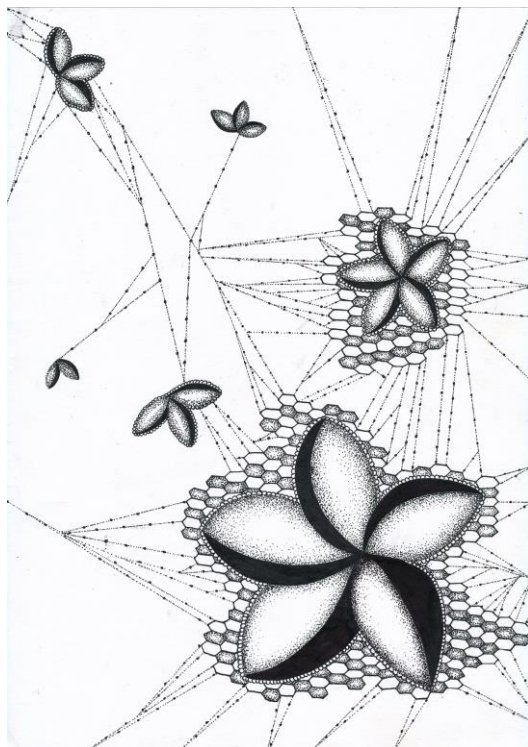
Slika 15: Prvi rad iz druge skupine

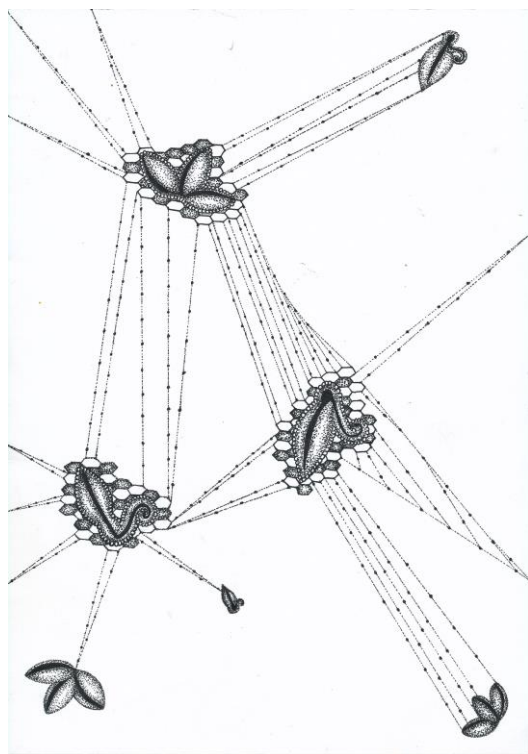
Slika 16: Drugi rad iz druge skupine

Slika 17: Treći rad iz druge skupine

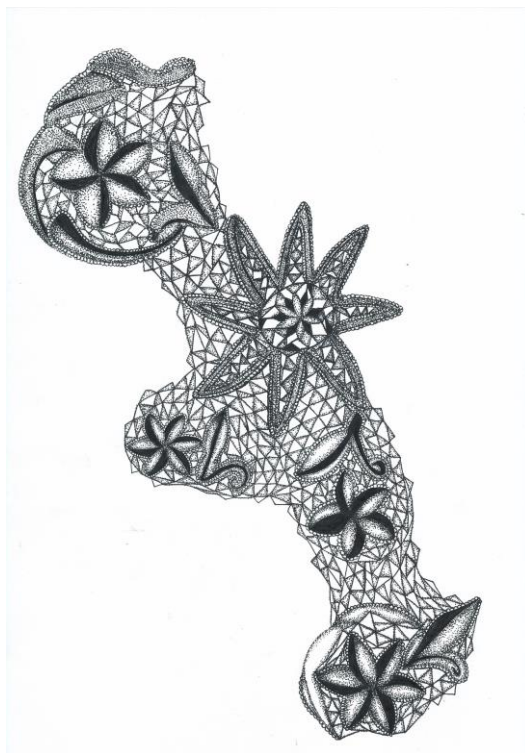
Slika 18: Četvrti rad iz druge skupine

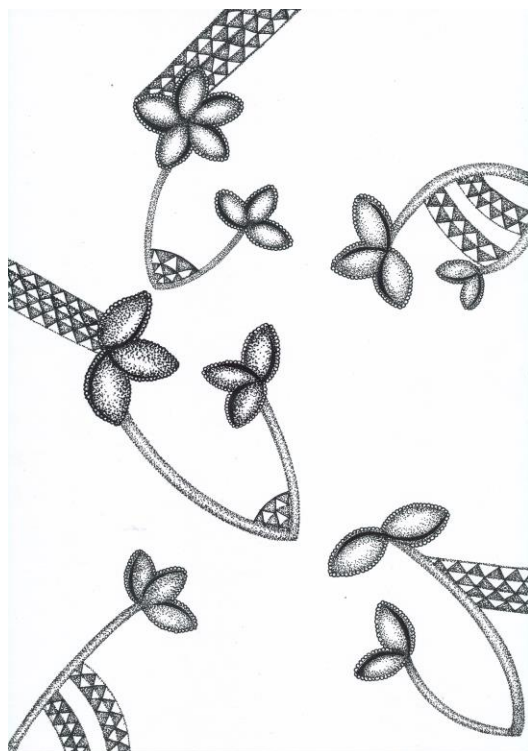
Slika 19: Peti rad iz druge skupine

Treća skupina radova (sl. 20, 21, 22, 23 i 24) rađena je jednom crtaćom tehnikom - tankim crnim flomasterom. Od likovnih elemenata korištene su linije i točke, u minimalnoj količini plohe koje bi mogli nazvati i naglašeno debelim linijama, no od svega navedenog možemo reći da radovima vizualno dominiraju linije. I ovu skupinu radova karakterizira nepravilna, slobodna kompozicija.

I u ovoj skupini kompozicije svih pet radova grade međuodnosi dvaju osnovnih elemenata. U donjem sloju to je to je mrežasta struktura nacrtana crnim tankim flomasterom koja je načinjena od okanaca trokutastog oblika. Okanca tvore debele, više ili manje ravne, linijske oblike koji su međusobno povezani u jedan nepravilan tok i na kojima se, gušće ili rjeđe pojavljuju elementi lišća ili cvijeća. Svako drugo trokutasto okance ispunjano je vrlo sitnim točkicama koje vizualno stvaraju dojam sjenčanja. Listovi i cvjetovi nastaju na način koji je već opisan u likovnoj analizi prve i druge skupine radova. Novina ove serije je motiv suncokreta koji je ispunjen nepravilnim trokutastim oblicima geometrijskim oblicima od kojih su neki prazni, neki su ispunjeni sitnim točkicama, a neki su obojeni u crno. Oko jednog dijela motiva listova i cvjetova nalazi se obrisna linija načinjena od malih kružnica.

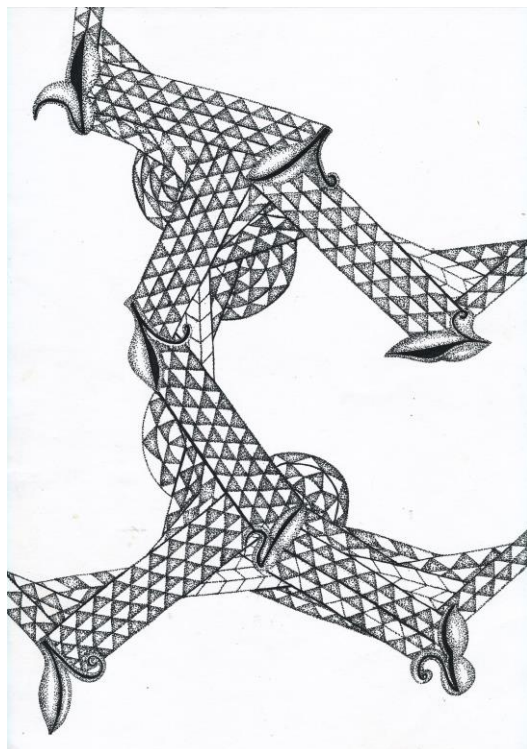
Slika 20: Prvi rad iz treće skupine

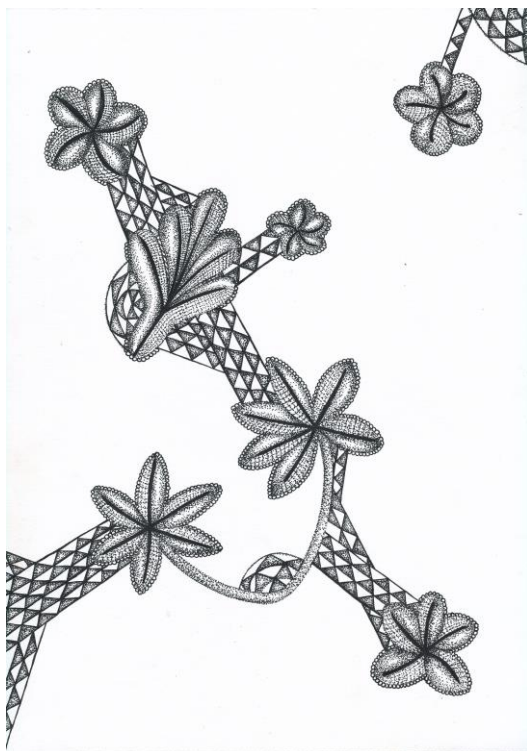
Slika 21: Drugi rad iz treće skupine

Slika 22: Treći rad iz treće skupine

Slika 23: Četvrti rad iz treće skupine

Slika 24: Peti rad iz treće skupine

6. PRIMJENA KREIRANIH UZORAKA NA TEKSTILNIM TORBAMA

Kao tekstilni predmet za koji će uzorci biti kreirani odabrane su tekstilne torbe. Razlog odabira lepoglavske čipka kao izvora inspiracije i tekstilnih torbi kao predmeta na koji bi uzorci bili aplicirani je dvojak.

Suvremenom interpretacijom lepoglavske čipke i otiskivanjem na taj način kreiranih uzoraka na tekstilne torbe, proizvodu kojeg koristi velik broj ljudi različitih dobnih skupina, željelo se utjecati na svijest široke javnosti: prvo osvijestiti vrijednost i važnost očuvanja naše kulturne baštine, i drugo utjecati na ekološku svijest, jer svake godine oko sto tisuća morskih sisavaca ugiba zbog odbacivanja jednokratnih plastičnih vreća. Kada bi svaki peti stanovnik naše zemlje prestao rabiti plastične vreće, budući naraštaji u prirodi bi zatekli čak dvjesto milijardi vreća manje. Jedan od načina svakako je zamjena jednokratnih plastičnih vrećica u svakodnevnom životu s tekstilnim torbama. Prednost tekstilnih torbi je što ne zagađuju okoliš jer se mogu koristiti višekratno i višenamjenski, kroz dugi vremenski period, njihova cijena je vrlo povoljna pa su time i dostupne, zauzimaju malo mjesta pa ih uvijek možemo imati uz sebe, a u slučaju da i završe na otpadu mogu se brzo i ne štetno za okoliš razgraditi, a ono što je najvažnije, nakon dugotrajne upotrebe, kada se počnu raspadati radi dotrajalosti materijala, mogu se jednostavno reciklirati njihovim odlaganjem u kontejnere za tekstil, na što treba poticati njihove kupce.

Da bi tekstilne torbe bile privlačnije svojim potencijalnim korisnicima one se mogu ukrasiti otiskivanjem uzoraka na njihovu površinu, u ovom slučaju uzorcima inspiriranim lepoglavskom čipkom. Prilikom njihove ponude potencijalnim kupcima uz informacije o materijalu od kojeg je proizvod izrađen, uz upute o načinu održavanja proizvoda, te informacije o autorstvu kreiranih uzoraka koji su otisnuti na proizvode, nalazile bi se dvije skupine informacija edukativnog karaktera. Prva skupina odnosila bi se na povijest i kulturni značaj lepoglavske čipke, a druga skupina bi imala za cilj podsjetiti sve da danas, u vrijeme kada nam sa svih strana prijete veće ili manje ekološke katastrofe, neupotreba plastičnih vrećica ima veliki značaj i da time svako od nas može doprinijeti očuvanju planete kao dio naše osobne odgovornosti za očuvanje prirode.

7. VIZUALIZACIJA PRIMJENE KREIRANIH UZORAKA NA TEKSTILNIM TORBAMA

Vizualizacijom primjene kreiranih uzoraka prikazat ćemo vizualni izgled kreiranih uzoraka na gotovim proizvodima - tekstilnim torbama, posebno vodeći računa o veličini, smještaju i boji uzorka u odnosu na odabrani oblik, boju i veličinu tekstilne torbe na kojoj bi uzorci bili otisnuti, kao i na sirovinski sastav tkanine i odabranu vrstu tiska.

Uzorci bi bili tiskani na pamučnim torbama, bijele boje, koje se mogu u potpunosti reciklirati. Odabrane su torbe izrađene od pamuka jer je na tu vrstu podloge bolje tiskati uzorke odabranom tehnikom tiska zbog boljeg prijanjanja boje na prirodne materijale.

Vizualizacijom kreiranih uzoraka na proizvodu kupcima možemo predočiti izgled finalnog proizvoda i prije samog postupka njegove izrade, što ujedno smanjuje troškove izrade proizvoda, pogotovo kada se radi o malim serijama proizvoda, odnosno kod ponude unikatnih predmeta, jer kupcu možemo prikazati gotov proizvod računalno, dakle bez troškova proizvodnje. Na ovaj način ne samo da možemo prikazati izgled realiziranog proizvoda, nego nudeći ga kupcima u takvom obliku, možemo i provjeriti tržišnu uspješnost budućeg gotovog proizvoda, što predstavlja dobru smjernicu za daljnji rad na razvoju proizvoda i bitno smanjenje troškova.

Vizualizacija kreiranih uzoraka u nastavku napravljena je u programu Adobe Photoshop, kako bi što kvalitetnije kreirane uzorke aplicirali na torbe i ujedno prikazali završni izgled proizvoda.

Prvo je odabran sam proizvod na koji će uzorci biti aplicirani. To je bijela platnena torba standardnog oblika s dugim ručkama (sl. 25).

Slika 25: Izgled torbe odabrane za aplikaciju kreiranih uzoraka

Veličina, boja i smještaj samog uzorka, odnosno konačni izgled proizvoda prikazani su na slikama 26, 27 i 28.

Slika 26: Smještaj kreiranog uzorka iz prve skupine radova na površinu torbe

Slika 27: Smještaj kreiranog uzorka iz druge skupine radova na površinu torbe

Slika 28. Smještaj kreiranog uzorka iz treće skupine radova na površinu torbe

7.1. VIZUALIZACIJA PRIMJENE KREIRANIH UZORAKA NA OSTALIM UPOTREBNIM PREDMETIMA

Kreirani uzorci osim na tekstilne torbe mogu se primijeniti na mnoge druge proizvode, bilo da su oni izrađeni od tekstila ili od nekih drugih materijala.

Zato ćemo u nastavku prikazati korištenje uzoraka na tri vrste predmeta koje ljudi koriste svakodnevno. Kreirani uzorci biti će prikazani na pamučnoj majici, maskici za mobitel i dekorativnoj jastučnici.

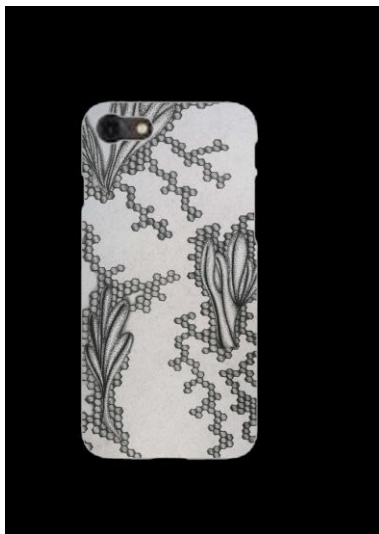
Samom primjenom kreiranih uzoraka na ostalim proizvodima, pogotovo na upravo ova tri proizvoda, proširujemo ponudu i povećavamo širinu kruga i broj potencijalnih kupaca, s ciljem kako bi svatko od njih pronašao unikatan proizvod za sebe ili svoje bližnje, proizvod koji je praktičan, koristan, cjenovno prihvatljiv i estetski promišljen, a namijenjen je za svakodnevnu upotrebu.

Prvi proizvod na kojem ćemo primijeniti kreirane uzorke je pamučna majica (sl. 29). Ona je također bijele boje kako bi se crni uzorak što bolje istaknuo. Iako, kada se govori o čipki kao uzorku za različite tekstilne proizvode, naša prva i očekivana pomisao je da su ti proizvodi namijenjeni isključivo ženama, no na primjeru u nastavku jasno se vidi da autorskom obradom izvora inspiracije – lepoglavske čipke, može nastati i uzorak interesantan muškarcima, koji ujedinjuje muževnost i sportsku eleganciju i koji se uspješno može aplicirati na tako bazični, jednostavni proizvod kao što je to bijela *t-shirt* majica.

Slika 29. Prikaz kreiranog uzorka na t-shirt majici

Kreirani uzorak možemo primijeniti i na maskici za mobitel, kako bi potencijalni kupac mogao svoj mobitel jednostavno i jeftino mogao pretvoriti u unikatan modni detalj (sl. 30), koji, korištenjem istog uzorka na različitim proizvodima: torbi, majici i maskici može povezati i napraviti zanimljivu i diskretno uočljivu, malu modnu cjelinu, promovirajući na taj način i našu kulturnu baštinu.

Slika 30: Prikaz kreiranog uzorka na maskici za mobitel

Osim na navedenim proizvodima, uzorci se uspješno mogu primijeniti i na dekorativnim jastučnicama. Ovi uzorci dobro se mogu uklopiti u velik broj stilski različito opremljenih interijera jer u sebi objedinjuju jednostavnost, eleganciju i tradiciju u suvremenoj interpretaciji. Oni će se svakako, iako vrlo diskretno, vizualno istaknuti u interijeru (sl. 31).

Slika 31: Prikaz kreiranog uzorka na dekorativnoj jastučnici

8. TEHNIKA DIGITALNOG TISKA KAO ODABRANA TEHNIKA APLICIRANJA KREIRANIH UZORAKA NA TEKSTILNE TORBE

Kreirani uzorci bili bi otisnuti na tekstilne torbe tehnikom digitalnog tiska.

Digitalni tisak je vrsta tiskarske tehnike kojom se pomoću elektroničkog računala slika i/ili tekst grafički obrađuju i pripremaju za tisak u digitalnom obliku. Nakon obavljene pripreme započinje proces digitalnog tiska na prikladnu tiskovnu podlogu, u ovom slučaju na gotov proizvod, tekstilnu torbu, tiskarskim uređajem kojim se upravlja izravno preko računala. DTG (eng. *direct to print*) je pojam za tisak koji se aplicira direktno na tkaninu i koji, za razliku od sitotiska, omogućava ispis uzoraka manjih naklada bez velikih proizvodnih troškova. Forma DGT tiska je virtualna, stoga nije potrebno izraditi tiskovnu formu, a osnovni proces ovakvog načina tiska sastoji se od samo tri koraka:

1. izrada/priprema uzorka na računalu
2. slanje pripremljenog uzorka na pisač i njegov ispis
3. toplinska obrada/fiksiranje otiska.

Najveće prednosti DGT tiska u ovom slučaju su: jednostavna priprema, mali troškovi izrade i mogućnost ispisa jednog uzorka na samo jednu torbu zbog lake prilagodljivosti - izmjena uzorka vrši se jednim klikom. Općenito ova tehnika tiska ekološki je čišća i prihvatljivija od sitotiska, a omogućava i vrlo kvalitetan ispis fotografija u velikoj rezoluciji. Negativne strane DGT tiska su što je kod tamnih površina potreban prvotni ispis bijele boje i priprema podloge, to što ima ograničen format ispisa, to što se uzorak može ispisivati samo na tkaninu, to što je tinta skuplja od one za sitotisk i to što kod tiska velikih količina nije isplativija od sitotiska.

8.1. OPIS I VIZUALNA DOKUMENTACIJA PROCESA TISKA

Za digitalni tisak kreiranih uzoraka na tekstilne predmete korišten je uređaj „Azon tex pro“ prikazan na slici 32.

Slika 32: Uređaj za tiskanje- Azon tex pro

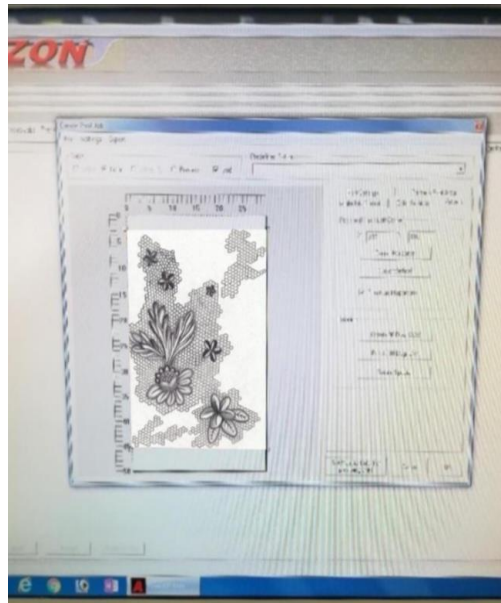
U nastavku slijedi opis tijeka procesa tiskanja odabranog kreiranog uzorka na tekstilnu torbu.

1. Prije početka tiska kreiranog uzorka potrebno je pripremiti tkaninu na kojoj ćemo tiskati uzorak. Obzirom da je kao podloga za tisak uzorka odabrana bijela, platnena, pamučna torba kako bi se uzorak otisnuo što kvalitetnije i kako bi boja za podlogu prijanjala što bolje, prvo je potrebno tekstilnu torbu pošpricati destiliranom vodom, a potom preko nje preći vrućim glačalom kako bi se površina torbe izravnala i na taj način pripremila za tisak.

2. Nakon što se pripremi podloga, za zaštitu od preslikavanja boje tokom tiskanja uzorka, uzimamo komad kartona koji se odreže prema dimenzijama okvira uređaja za tisak.

3. Kada se karton postavi u okvir i tkanina se pripremi za tisak, sve se zajedno stavlja u stroj za digitalni tisak.

4. Pomoću programa na računalu (Sl. 33), a koji je vezan uz sam stroj za digitalni tisak, potrebno je pripremiti i podesiti odabrani skenirani uzorak koji ćemo otisnuti, te ga po potrebi računalno doraditi, dakle posvijetliti ili potamniti kako bi u procesu tiska dobili upravo željeni rezultat, vizualno što bliži kreiranom uzorku. Također na računalu određujemo i veličinu i smještaj uzorka.

Slika 33: Priprema skeniranog uzorka pomoću programa na računalu

5. Nakon završene pripreme računalom se izda naredba za tisak, te započinje prenošenje uzorka na torbu. Stroj postepeno i ravnomjerno raspršuje boju s desne na lijevu stranu i na taj način lijepo možemo vidjeti čaroliju prenošenja uzorka na površinu torbe (Sl. 34). Proces tiskanja uzorka na torbu, ovisno o uzorku, traje od 5 do 8 minuta.

Slika 34: Proces prenošenja uzorka na površinu torbe

6. Na kraju je, pomoću preše, potrebno fiksirati otisnuti uzorak kako bi on ostao nepromijenjen dugo vremena na proizvodu. Postupak se izvodi na način da se na donju površinu preše postavi torba i na nju teflonski papir, a potom se vrši pritisak povlačenjem poluge preše te se time, radi visoke temperature u preši, vrši fiksacija otisnutog uzorka, nakon čega je proizvod spreman za uporabu.

Ovaj jednostavan i brz način prenošenja kreiranih uzoraka na tekstilne proizvode omogućava nam da proizvod izradimo upravo po želji kupca. Dakle, kupac može između ponuđenih uzoraka odabrati onaj koji želi da bude otisnut na proizvod koji je odabrao. Na taj način se stvara personalizirani proizvod koji maksimalno zadovoljava želje kupca.

9. ZAKLJUČAK

Kroz izradu ovog završnog rada pod nazivom „Lepoglavska čipka kao izvor inspiracije za kreiranje uzoraka za tekstilne torbe“ iskoristena su znanja i vještine stečene na preddiplomskom sveučilišnom studiju Tekstilni i modni dizajn na Sveučilištu u Zagrebu Tekstilno-tehnološkom fakultetu. Na taj način su osmišljeni, kreirani i prikazani različiti unikatni, cjenovno prihvatljivi proizvodi koji se mogu koristiti svakodnevno, a čija površina je oplemenjena autorskim kreiranim uzorcima inspiriranim motivima hrvatske kulturne baštine – lepoglavske čipke.

Radom su obuhvaćene temeljne faze izrade završnog rada, od istraživanja samog izvora inspiracije - lepoglavske čipke, preko izrade autorske kolekcije od petnaest kreiranih uzoraka za tekstil, podijeljene u tri vizualne cjeline od po pet uzoraka, za koje je napravljena likovna analiza. Procesom digitalnog tiska kreirani uzorci aplicirani su na tekstilne torbe. Opisani su i prikazani i ostali proizvodi koje koristimo u svakodnevnoj upotrebi, a na koje je predviđeno apliciranje istih uzoraka.

Sve nabrojene faze izrade završnog rada obuhvaćene su u njegovom tekstualnom dijelu, a sami originali likovnih radova nalaze se u pripadajućoj likovnom mapi.

Izrada završnog rada koji obuhvaća proces od ideje do realizacije tekstilnog proizvoda od iznimne je koristi za studenta i dobar uvod u nastavak njegovog samostalnog rada i obrazovanja.

10. POPIS LITERATURE

1. Petrović, T. (ur.): Zbornik radova sa znanstveno-stručnoga skupa: Hrvatske čipke-nova istraživanja, 25.-27. rujna 1998., Turistička zajednica grada Lepoglave, Lepoglava 1999.
2. Petrović Leš, T.: Lepoglavsko čipkarstvo, Srednja Europa, Zagreb, 2008.
3. Echel, N.: Pohvala ruci: čipkarstvo u Hrvatskoj = In honour of a hand: lacemaking in Croatia, Etnografski muzej, Zagreb, 13. rujna 4. studenog 2012., Etnografski muzej Zagreb, Denona, Zagreb, 2012.
4. Ivančević, T.: Likovni govor, uvod u svijet umjetnosti, Udžbenik za prvi razred gimnazije, Profil international, Zagreb, 2006.
5. Damjanov, J.: Vizualni jezik i likovna umjetnost: uvod u likovno obrazovanje, Školska knjiga, Zagreb 1991.
6. Jakubin, M.: Osnove likovnog jezika i likovne tehnike, Priručnik za likovnu kulturu, Institut za pedagojska istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1989.
7. <http://www.lepoglavska-cipka.hr/>, pristupljeno dana 22.07. 2020.
8. https://hr.wikipedia.org/wiki/Lepoglavska_%C4%8Dipka, pristupljeno dana 24.07. 2020.
9. <https://profokus.hr/lepoglavska-cipka-bogata-bastina-ali-ona-ne-skupi-puno-lajkova/>, pristupljeno dana 22.07. 2020.